

Per Flensburg

A. Kommentarer och frågor till Leif Bloch Rasmussen

Vi har ju ett gemensamt förflutet på HHK som CBS hette på den tiden. Det var intressant att läsa lite om de tidigare händelserna och som förklarar varför HHK såg ut som det gjorde när jag började arbeta där 1986. Det är intressant att se att den institution som jag började på, Institutt for Informatik og Økonomistyring uppfattade dig som en tekniker och som inte hade något med organisationer och organisationsteori att göra. Du var så att säga nere i jorden och programmerade medan folket (en del av dem, dock, inte alla!) ansåg sig på något vis vara överordnade i någon slags hierarki. De sysslade med frågor om hur informationssystem bäst skulle tjäna organisationen utifrån ett kontrollperspektiv. Det riktigt intressanta var att jag, som en "äkta informatiker" uppfattade dig som filosof och betydligt mer överordnad i denna hierarki av nånting. Det är först nu jag inser att du klassades som "datalog". Intressant, speciellt om man tänker på varför jag slutade. Men det är en annan historia.

Ditt bidrag skulle delvis ha kunnat platsat i vår tidigare antologi om forskarkarriärer, för det är i grunden en beskrivning av din karriär i intellektuellt hänseende. Mycket spännande! Men du gör samma misstag som jag: Du skriver om filosofi istället för om metod. Och du gör det mycket mer än vad jag gör. Jag har förstått att boken tar utgångspunkt i konkreta metoder, som motiveras och sedan diskuteras och jämförs med metoder från andra vetenskaper. Jag tänker mig att du bör resonera ungefär så här:

Du sysslade med aktionsforskning. Behövs då först en definition eftersom aktionsforskning kan betyda allt från observationer i verkligheten till aktiv medverkan i projekt för att stödja någon part, som i fackföreningsprojekten och som Kurt Lewin gjorde på 40-talet. Så min första fråga till dig blir:

1. Vad menar du med aktionsforskning?

Detta är väsentligt eftersom många anser att aktionsforskning inte är riktigt vetenskap. Man gör ju inga kontrollerade experiment, forskaren är inte objektiv, undersökningen kan inte upprepas och det undersökta objektet påverkas etc.

Detta leder mig till nästa fråga:

2. Vad menar du med Vetenskap?

Svaret på denna fråga ska ju visa att vetenskapliga undersökningar är mycket mer tillförlitliga, pålitliga och hållbarare än vanliga konsultrapporter. Räcker det med tre sidor referenser efteråt för att en text ska bli vetenskaplig?

När det gäller referenser måste jag ge dig en eloge för ditt utmärkta sätt att hantera dem. Det 'r delvis högst okonventionellt, delvis så korrekt så inte ens den mest nitiske petimeternisse kan anmärka, men alla fungerar i sitt sammanhang, En praktisk manifestation av pragmatism!

<min modell av konsult vs forskare>

Detta leder till min tredje fråga:

3. Vilken typ av teori utvecklas i ett aktionsforskningsprojekt?

En sak som förbryllar mig och förmodligen beror på fördomar och okunskap är att man inom teknikområdet är så öppen för samhällsliga och rentav humanistiska ansatser. Du skriver så här:

Undervejs i mit ph.d. forløb var jeg blevet bekendt med og inspireret af Charles West Churchman's teleologiske systemtankegang og Eric Jantsch' selvorganiserende systemer¹. Vi var fire ph.d.-studerende, der skrev om Technological Forecasting, Strategisk Planlægning, Konstruktion af Informations systemer og Teknisk styring i industrielle virksomheder, alle på Driftsteknisk Institut, Danmarks tekniske Højskole (DtH),

Nu känner jag ju ganska väl till ditt sätt att skriva (mer om det senare) och ser man på de områden ni skrev inom, betänker att det ar en teknisk högskola så kan jag bara inte låta blir nästa fråga, som dock är mindre seriös än de tidigare:

4. Hur i h-e lyckades du bli godkänd och få en PhD på teknis?

Ingenjörer är, från naturvetarnas perspektiv (och jag var sådan från början), inte speciellt teoretiska. En mattekurs som en naturvetare behöver 10 veckor på sig för att läsa klarar en teknolog av på 5 veckor. De lär sig vad som fungerar och utgår från det. Följaktligen:

5. Var det din bakgrund som teknolog som gjorde att du fastnade för pragmatismen?

Själv hörde jag talas om pragmatismen i början av 80-talet, men den gjorde inget större intryck på mig. Man sa att man gjorde "det som fungerade" och du skriver något liknande i ditt bidrag. Men då undrar jag ju:

6. Hur vet du ATT det fungerar? Hur vet du att det fungerar på ett hållbart vetenskapligt vis?

I avsnitt 2 får jag säga att du lämnar mig tämligen fullständigt. Du redogör för en massa nya begrepp hos Peirce och inför sedan lika mång egna. Jag tror (OBS: Tror!) att det har något med olika typer av undersökningar och sätt att genomföra dem, i synnerhet som du kommer in på Churchman senare. Men jag saknar, precis som jag gör i samband med Churchman, ett sammanhang kring det hela. Varför ska man klassificera undersökningar på detta vis? Och den i det här sammanhanget viktiga frågan: Vad har detta med Vetenskap och Vetenskaplig Metod att göra? Jag ser det som en lek med olika begrepp som kombineras och formar nya begrepp, en metod i sig, som är nog så intressant om det gäller att identifiera och penetrera ett visst område, men du *använder* inte dina konstruktioner, du bara gör dem. Att gå genom det hela baserat på ett konkret exempel hade varit mycket mer begripligt.

Strax innan avsnitt 3.1 om metafysik citerar du Churchman:

Der er en universel og individuel vilje til signifikans, at pege fremad mod noget, der rækker videre end min eksistens og essens - noget for fremtidige generationer at få med og at stræbe for - og dermed signifikant bæredygtighed

Det är ett av hans många krav på system. Det inspirerar mig till följande fråga:

7. Skulle detta krav kunna vara ett generellt och tillräckligt krav för vetenskaplig verksamhet?

---

¹ Gæsteprofessor ved Driftsteknisk Institut, DtH i 1975, gennemførte en studiekreds og skrev Design for Evolution, Braziller, 1975.

Ditt resonemang om estetik är intressant. "Skönhet" är något man vanligtvis inte förknippar med vetenskap, även om matematiker kan prata om ett "vackert bevis". Du refererar till ett par av romantikens filosofer, som hade bestämda uppfattningar om vad som var vackert. Samma sak gäller Pythagoras, som såg harmonin och siffrors relationer som universums byggstenar. Det verkar som om du tänker dig skönhet som ett kriterium på god vetenskap. Det ger nästa fråga:

8. Stämmer det att skönhet är ett av kriterierna på god vetenskap? Om så är fallet, finns det absolut och ideal skönhet?

I ditt avsnitt om fallibilism skriver du:

Fallibilisme er det filosofiske budskab om, at ingen tro kan have begrundelse, der garanterer skønhed, godhed, sandhed. At prøve at give en sådan begrundelse for sand tro ('justified true belief', med Peirce's ord) ved hjælp at autoritet, a priori, stædighed vil ikke hjælpe. Kun eksperimenter vil vise os - undervejs i vor rejse ind i fremtiden. Spørgsmålet er imidlertid, om Peirce's udsagn i 'On Justified True Belief' om sådanne eksperimenter hører videnskaben til - og i givet fald hvad videnskab da er.

Om jag fattat detta korrekt innebär det att en auktoritet aldrig på förhand kan garantera att något är sant. Endast framtiden kan visa detta. Detta gäller också traditionell vetenskap i dess ideala form. Alla teorier är tillfälliga, i själva verket visar ju historien att alla teorier i det långa loppet är felaktiga. Så detta blir nästa fråga:

9. Finns det någon absolut sanning?

Din fortsatta diskussion i kap 2.2.6-2.2.8 är intressant, men jag menar att den ligger utanför bokens ämne. Men jag vill ta upp din sista mening: "Er digitaliseringen den nye verden, hvor den virtuelle liv ikke må ødelægges og kompliceres af det biologiske, sociale, kulturelle, spirituelle levende liv?" För en systemutvecklare är det nog så. Just nu sitter jag och skriver på kommentarer till en artikel, nämligen din. Men en systemutvecklare menar att jag använder Word. Systemutvecklaren ser mig som ett bihang till apparaten. Hur är det med oss som forskare?

10. Ser Vetenskapen tillvaron enbart som ett antal studieobjekt, som ingår i ett antal teorier? Kan vetenskapen på ett tillfredsställande sätt studera det sociala, kulturella, spirituella, levande och vackra livet?

A. Svar och kommentarer från Leif Bloch Rasmussen (LBR) till Per Flensburg (PF)

Vi har ju ett gemensamt förflutet på HHK som CBS hette på den tiden. Det var intressant att läsa lite om de tidigare händelserna och som förklarar varför HHK såg ut som det gjorde när jag började arbeta där 1986. Det är intressant att se att den institution som jag började på, Institut for Informatik og Økonomistyring uppfattade dig som en tekniker och som inte hade något med organisationer och organisationsteori att göra. Du var så att säga nere i jorden och programmerade medan folket (en del av dem, dock, inte alla!) ansåg sig på något vis vara överordnade i någon slags hierarki. De sysslade med frågor om hur informationssystem bäst skulle tjäna organisationen utifrån ett kontrollperspektiv. Det riktigt intressanta var att jag, som en "äkta informatiker" uppfattade dig som filosof och betydligt mer överordnad i denna

hierarki av nånting. Det är först nu jag inser att du klassades som "datalog". Intressant, speciellt om man tänker på varför jag slutade. Men det är en annan historia.

Ditt bidrag skulle delvis ha kunnat platsat i vår tidigare antologi om forskarkarriärer, för det är i grunden en beskrivning av din karriär i intellektuellt hänseende. Mycket spännande! Men du gör samma misstag som jag: Du skriver om filosofi istället för om metod. Och du gör det mycket mer än vad jag gör. Jag har förstått att boken tar utgångspunkt i konkreta metoder, som motiveras och sedan diskuteras och jämförs med metoder från andra vetenskaper. Jag tänker mig att du bör resonera ungefär så här:

Du sysslade med aktionsforskning. Behövs då först en definition eftersom aktionsforskning kan betyda allt från observationer i verkligheten till aktiv medverkan i projekt för att stödja någon part, som i fackföreningsprojekten och som Kurt Lewin gjorde på 40-talet. Så min första fråga till dig blir:

PF Fråga 1: Vad menar du med aktionsforskning?

Detta är väsentligt eftersom många anser att aktionsforskning inte är riktigt vetenskap. Man gör ju inga kontrollerade experiment, forskaren är inte objektiv, undersökningen kan inte upprepas och det undersökta objektet påverkas etc.

LBR Svar på PF fråga 1: Aktionsforskning er ikke kontrollerede eksperimenter, ikke objektiv, kan ikke gentages, undersøgte 'objekter' påvirkes. Aktionsforskningen er søgende, subjektiv, kan bruges som eksempl, 'objekter' påvirkes. Aktionsforskning er eksperimentalisme, der påvirker og bliver påvirket af objekter/subjekter, men nok så vigtigt stræber efter frigørelse fra objektiviteten og subjektivitetens tyranni i mangel på væren og essens. Derfor citatet fra T.S.Eliott. Erich Jantsch siger det på den måde, at der er tre tilgange til videnskab: at stå objektivt på bredden og iagttage strømmen, at være og navigere subjektivt i strømmen, at være strømmen. Aktionsforskningen søger at benytte alle tre tilgange. Dette leder mig till nästa fråga.

PF: Fråga 2: Vad menar du med Vetenskap?

Svaret på denna fråga ska ju visa att vetenskapliga undersökningar är mycket mer tillförlitliga, pålitliga och hållbarare än vanliga konsultrapporter. Räcker det med tre sidor referenser efteråt för att en text ska bli vetenskaplig?

När det gäller referenser måste jag ge dig en eloge för ditt utmärkta sätt att hantera dem. Det 'r delvis högst okonventionellt, delvis så korrekt så inte ens den mest nitiske petimeternisse kan anmärka, men alla fungerar i sitt sammanhang, En praktisk manifestation av pragmatism!

<min modell av konsult vs forskare>

LBR Svar på PF fråga 2: Som Churchman skriver, så ser Leibniz verden gennem teori, medens Locke ser den gennem empiri - de bestemmer gensidigt hinanden, og derfor skal der flere sæt kvalitativt forskellige teorier og empirier til (Kant) og de skal være hinandens modsætninger (Hegel). Singer forsøger så gennem pragmatismen at finde veje til at vælge i denne mangfoldighed - netop gennem idealerne æstetik, etik, videnskab (logik). Dermed mangfoldigheden af metoder - favoritmetode(r). Min favoritmetode er Churchman's system-tankegang med udgangspunkt i Peirce pragmaticisme, men en metode uden fundament i filosofi og videnskabsteori giver ikke mening for mig.

At videnskabelige undersøgelser er tilforladelige, pålidelige og holdbare set i forhold til konsulent-rapporter, kan 'vi' jo håbe på, men jeg mener ikke at aktionsforskning er konsulentarbejde - og med al respekt - hvad mener du om konsulentarbejde - er det utilforladeligt, upålideligt, uholdbart?

Nej, jeg var ikke konsulent for fagbevægelsen - vi tillod os faktisk den luksus at tale og virke sammen derude i 'praxis, poiesis, theoria', Ja for at lære af hinanden, ikke bare være objekter/subjekter - mennesker i nærvær - også med naturen. Dette leder till min tredje fråga.

PF Fråga 3: Vilken typ av teori utvecklas i ett aktionsforskningsprojekt?

En sak som förbryllar mig och förmodligen beror på fördomar och okunskap är att man inom teknikområdet är så öppen för samhällreliga och rentav humanistiska ansatser. Du skriver så här:

Undervejs i mit ph.d. forløb var jeg blevet bekendt med og inspireret af Charles West Churchman's teleologiske systemtankegang og Eric Jantsch' selvorganiserende systemer². Vi var fire ph.d.-studerende, der skrev om Technological Forecasting, Strategisk Planlægning, Konstruktion af Informations systemer og Teknisk styring i industrielle virksomheder, alle på Driftsteknisk Institut, Danmarks tekniske Højskole (DtH),

Nu känner jag ju ganska väl till ditt sätt att skriva (mer om det senare) och ser man på de områden ni skrev inom, betänker att det ar en teknisk högskola så kan jag bara inte låta blir nästa fråga, som dock är mindre seriös än de tidigare:

PF Fråga 4: Hur i h-e lyckades du bli godkänd och få en PhD på teknis?

Ingenjörer är, från naturvetarnas perspektiv (och jag var sådan från början), inte speciellt teoretiska. En mattekurs som en naturvetare behöver 10 veckor på sig för att läsa klarar en teknolog av på 5 veckor. De lär sig vad som fungerar och utgår från det.

LBR Svar på PF fråga 3 och 4: Jeg søger at svare på spørgsmål 3 og 4 sammen:

To ting: Min medstuderende på ph.d. studiet, Johan Hviid, der skrev om Strategisk Planlægning, havde en vejleder, der ikke godkender hans ph.d. afhandling, bl.a. pga. Strid om system-tankegange i Churchman's version. Men da jeg og Finn Hindkjær Pedersen, der skrev om Konstruktion af Informations Systemer, nægtede at aflevere og forsvare vores ph.d. med mindre Johan Hviid's afhandling blev accepteret - ja, da blev den accepteret. Vi var sammen i forsvaret i februar 1977. Jeg blev bagefter kaldt til samtale på instituttet af en lektor, fordi jeg havde brugt mit forsvar til at forsvare Johan Hviid's afhandling. Vi blev alle godkendt - fordi professoren C. H. Gudnasson så vore afhandlinger som et brud på den traditionelle positivistiske ingeniør verdens forståelse af 'styring'.

Min ph.d. afhandling laver en positivistisk kortlægning af opgaver, begreber i teknisk styring i en industriel virksomhed. En kortlægning, der viser, at kompleksitet i 'styring (ledelse, management, kontrol ...) er så voldsom³, at det med cybernetisk forståelse, kun kan foretages gennem selv-styring og selv-organisering. Derfor handler de sidste tre kapitler i min ph.d. afhandling om Churchman - og muligheden for en anden måde at se styring på end den

---

² Gæsteforsker ved Driftsteknisk Institut, DtH i 1975, gennemførte en studiekreds og skrev Design for Evolution, Braziller, 1975.

³ Jeg fandt 81 opgaver i teknisk styring - og disse kan kombineres på ca. 10²⁹ måder.

'driftstekniske'/ingeniørmæssige. Jeg blev ansat på DTU for at arbejde videre med dette - men fik så et tilbud om et lektorat fra HHK (CBS) om at udvikle: informatik

PF Fråga 5: Följaktligen. Var det din bakgrund som teknolog som gjorde att du fastnade för pragmatismen?

Själv hörde jag talas om pragmatismen i början av 80-talet, men den gjorde inget större intryck på mig. Man sa att man gjorde "det som fungerade" och du skriver något liknande i ditt bidrag.

LBR Svar på PF fråga 5: De tre tilgange i Skandinavien på den tid ify. til teknologisk udvikling var jo den begrebs-opgave orienterede, den socio-tekniske og den fag-politiske; i Frankfurterskone sprog: udtryk for den herskende interesse, den forstående intrasse og den frigørende interesse.

Så det at være 'teknolog' gav bare en indgang til at sige noget om edb-teknologien, fordi det også var en del af ingeniøruddannelsen i driftsteknik, f.eks. programmering og numerisk styrede maskiner.

Men ingen af de tre interesser/teorier/metoder var min umiddelbare vej; min vej var Churchman, Singer - og så Erich Jantsch som eksponent for design for selv-styring og selv-organisering. Efter megen søgen er jeg så endt med at værdsætte og bruge Peirce - en stille og rolig indgang i filosofi: næstekærlighed til visdom. Er jeg så endt der? Næppe!

Så det var ikke et karriere valg - snarere tværtimod, dvs. at bruge den mig allerede givne karriere til at med-skabe informatik og dens metoder - gennem aktionsforskning og system-tankegang.

PF Fråga 6: Men då undrar jag ju - Hur vet du ATT det fungerar? Hur vet du att det fungerar på ett hållbart vetenskapligt vis?

I avsnitt 2 får jag säga att du lämnar mig tämligen fullständigt. Du redogör för en massa nya begrepp hos Pierce och inför sedan lika många egna. Jag tror (OBS: Tror!) att det har något med olika typer av undersökningar och sätt att genomföra dem, i synnerhet som du kommer in på Churchman senare. Men jag saknar, precis som jag gör i samband med Churchman, ett sammanhang kring det hela. Varför ska man klassificera undersökningar på detta vis? Och den i det här sammanhanget viktiga frågan: Vad har detta med Vetenskap och Vetenskaplig Metod att göra? Jag ser det som en lek med olika begrepp som kombineras och formar nya begrepp, en metod i sig, som är nog så intressant om det gäller att identifiera och penetrera ett visst område, men du *använder* inte dina konstruktioner, du bara gör dem. Att gå genom det hela baserat på ett konkret exempel hade varit mycket mer begripligt.

LBR Svar på PF fråga 6: Jeg går ud fra du mener om jeg ved, at pragmatismen - og system-tankegang og design for selv-organisering fungerer. Det ved jeg jo ikke ☺ Men igen er vi tilbage ved holdbart videnskabeligt bevis: mener du positivistisk (rationelt/empirisk) bevis, jvf. ovenstående? Da er der ikke noget bevis.

Jeg læser og bruger Churchman's 9 og sidenhen 12 nødvendige betingelser som udsprunget af 'Vetenskap och Vetenskaplig Metod', men netop også som en protest mod en for snæver - positivistisk forståelse af videnskab og dermed af videnskabelig metode. Derfor Tabellen i bilag, der forsøger med otte forskellige former for filosofier/verdanskuelser for videnskab

og videnskabelig metode. Og ja, det giver anledning til en masse 'nye' begreber, der søger at bryde med positivismen - og hermeneutikken for den sags skyld. Begreber der kan omsættes til praksis.

PF Fråga 7: Strax innan avsnitt 3.1 om metafysik citerar du Churchman:

Der er en universel og individuel vilje til signifikans, at pege fremad mod noget, der rækker videre end min eksistens og essens - noget for fremtidige generationer at få med og at stræbe for - og dermed signifikant bæredygtighed

Det är ett av hans många krav på system. Det inspirerar mig till följande fråga:

Skulle detta krav kunna vara ett generellt och tillräckligt krav för vetenskaplig verksamhet?

LBR Svar till PF fråga 7: Nej, naturligvis ikke. Churchman siger jo netop, at generelle og tilstrækkelige krav til videnskabelse; de er alle 9/12 nødvendige betingelser, igen, de er ikke tilstrækkelige.

PF Fråga 8: Ditt resonemang om estetik är intressant. "Skönhet" är något man vanligtvis inte förknippar med vetenskap, även om matematiker kan prata om ett "vackert bevis". Du refererar till ett par av romantikens filosofer, som hade bestämda uppfattningar om vad som var vackert. Samma sak gäller Pythagoras, som såg harmonin och siffrors relationer som universums byggstenar. Det verkar som om du tänker dig skönhet som ett kriterium. Det ger nästa fråga:

Stämmer det att skönhet är ett av kriterierna på god vetenskap? Om så är fallet, finns det absolut och ideal skönhet?

LBR Svar till PF fråga 8: Ja, skønhed er et af dem.- sammen med godhed, retfærd, retning. Netop i gensidig 'fjendtlig dialog' ☺ med sandhed, videnskab. Churchman kalder denne 'fjendtlighed' søgen efter gensidig forståelse. De kunne have separate funktioner, søge at kommunikere med hinanden, søge at overtale hinanden eller indgå i gensidig dialog for fremtiden.

Jeg har forsøgt at sige, at de alle er idealer, som vi vi bør stræbe efter. Det samme vil gælde, om du spurgte, om der findes absolut godhed, absolut retfærd, absolut tro. Nej, derfor fallibilismen som en 'reminder'. Ikke bare falskificering: er det sandt eller usandt/falskt. Er det skønt eller uskønt/grimt.

Vore filosofi, teorier og metoder er ikke tilfældige. De er det bedste bud vi har for vor væren lige nu i skønhed, godhed, sandhed, retfærd og tro - med alle de kræfter vi indtil nu har lagt i denne stræben.

PF fråga 9: I ditt avsnitt om fallibilism skriver du:

Fallibilisme er det filosofiske budskab om, at ingen tro kan have begrundelse, der garanterer skønhed, godhed, sandhed. At prøve at give en sådan begrundelse for sand tro ('justified true belief', med Peirce's ord) ved hjælp af autoritet, a priori, stædighed vil ikke hjælpe. Kun eksperimenter vil vise os - undervejs i vor rejse ind i fremtiden. Spørgsmålet er imidlertid, om

Peirce's udsagn i 'On Justified True Belief' om sådanne eksperimenter hører videnskaben til - og i givet fald hvad videnskab da er.

Om jag fattat detta korrekt innebär det att en auktoritet aldrig på förhand kan garantera att något är sant. Endast framtiden kan visa detta. Detta gäller också traditionell vetenskap i dess ideala form. Alla teorier är tillfälliga, i själva verket visar ju historien att alla teorier i det långa loppet är felaktiga. Så detta blir nästa fråga: Finns det någon absolut sanning?

LBR Svar till PF fråga 9: NEJ! Vi er hele tiden idealsøgen - også efter sandhed, jvf. ovenfor. Når metafysik er med skyldes det 'alene' denne idealsøgen. Bogens emne om favoritmetoder kan meget vel siges ikke at vedrøre metafysik, men fordringen er, at vi i vor søgen også skal finde veje, metoder for at håndtere metafysik - ellers var der jo ikke tale om pragmatisme, og da slet ikke med basis i Peirce, Singer, Churchman, Jantsch, Jørgensen og Løgstrup. Jeg vover den påstand, at uden blik for metafysik kan vi ikke vælge favoritmetode(r). Løgstrup, som eksempel, ser en dialektik i fire temaer i Metafysik I - IV: Sprog, kunst, historie og natur, religion (se ref.).

Vore valg af favoritmetode(r) kan ikke bare baseres på videnskabelig erkendelse, men må også kunne redegøre for sit fundament i noget, der ligger udover vor nuværende fatteevne og mulighed for erkendelse.

PF Fråga 10: Din fortsatta diskussion i kap 2.2.6-2.2.8 är intressant, men jag menar att den ligger utanför bokens ämne. Men jag vill ta upp din sista mening: "Er digitaliseringen den nye verden, hvor den virtuelle liv ikke må ødelægges og kompliceres af det biologiske, sociale, kulturelle, spirituelle levende liv?" För en systemutvecklare är det nog så. Just nu sitter jag och skriver på kommentarer till en artikel, nämligen din. Men en systemutvecklare menar att jag använder Word. Systemutvecklaren ser mig som ett bihang till apparaten. Hur är det med oss som forskare? Ser Vetenskapen tillvaron enbart som ett antal studieobjekt, som ingår i ett antal teorier? Kan vetenskapen på ett tillfredsställande sätt studera det sociala, kulturella, spirituella, levande och vackra livet?

LBR Svar till PF fråga 10: Ja, videnskaben kan se tilværelsen som bare et antal studieobjekter, som indgår i et antal teorier. Men om vi ser denne form for videnskab som den eneste, bliver det et fattigt studie af det sociale, kulturelle, spirituelle levende og smukke liv.

Referencer

- K. E. Løgstrup: Vidde og Prægnans. Sprogfilosofiske betragtninger (1976, Metafysik I)
- K. E. Løgstrup: Kunst og erkendelse. Kunstfilosofiske betragtninger (1983, Metafysik II)
- K. E. Løgstrup: Ophav og omgivelse. Betragtninger over historie og natur (Metafysik III)
- K. E. Løgstrup: Skabelse og tilintetgørelse. Religionsfilosofiske betragtninger (1978, Metafysik IV)